

ZALECENIE KOMISJI (UE) 2022/554**z dnia 5 kwietnia 2022 r.****w sprawie uznawania kwalifikacji osób uciekających z Ukrainy przed rosyjską inwazją**

KOMISJA EUROPEJSKA,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 292,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Po niesprowokowanej agresji wojskowej Rosji i inwazji na Ukrainę w dniu 24 lutego 2022 r., którą Unia Europejska zdecydowanie potępiła, Unia Europejska stoi w obliczu bezprecedensowego napływu ludzi uciekających przed wojną i szukających schronienia. Liczba osób wypędzonych z domów i zmuszonych do ucieczki z Ukrainy sięgnęła około czterech milionów.
- (2) W swoim komunikacie „Europejska solidarność z uchodźcami i osobami uciekającymi z Ukrainy” z dnia 8 marca 2022 r. ⁽¹⁾ Komisja przedstawiła znaczące wsparcie unijne dla osób uciekających przed rosyjską inwazją na Ukrainę oraz dla przyjmujących te osoby państw UE. Wsparcie to obejmuje bezpośrednią pomoc humanitarną, nadzwyczajną pomoc w zakresie ochrony ludności, wsparcie na granicy, a także wprowadzenie jasnego statusu prawnego, który umożliwi objęcie osób uciekających przed wojną natychmiastową ochroną w UE.
- (3) W komunikacie pt. „Przyjmowanie osób uciekających przed wojną w Ukrainie: przygotowanie Europy do zaspokojenia potrzeb” z dnia 23 marca 2022 r. ⁽²⁾ Komisja określa środki mające pomóc osobom uciekającym przed rosyjską inwazją na Ukrainę i zapewnić im możliwość skutecznego dostępu do przysługujących im praw. Środki te obejmują nie tylko natychmiastowe środki mające na celu zapewnienie schronienia, pomocy humanitarnej i dostępu do opieki zdrowotnej, ale również działania mające na celu zapewnienie sprawnej integracji obywateli w krajach ich przyjmujących oraz dostępu do edukacji, mieszkań i miejsc pracy. Organy rządowe, organizacje pozarządowe i wolontariusze w państwach członkowskich, zwłaszcza w krajach pierwszego wjazdu (Polska, Rumunia, Słowacja i Węgry), ale także w krajach docelowych, dokładają wszelkich starań, aby zapewnić wsparcie i ochronę osobom uciekającym przed rosyjską inwazją na Ukrainę.
- (4) Decyzja wykonawcza Rady (UE) 2022/382 ⁽³⁾, która uruchomiła mechanizm tymczasowej ochrony określony w dyrektywie 2001/55/WE ⁽⁴⁾, zapewnia osobom uciekającym przed rosyjską inwazją na Ukrainę jasny status prawny natychmiast po ich przybyciu do Unii Europejskiej. Tymczasowa ochrona będzie w pierwszej kolejności trwała rok i może być dwa razy automatycznie przedłużona o sześć miesięcy. Tymczasowa ochrona obejmuje zezwolenie na pobyt, pomoc społeczną i opiekę zdrowotną oraz dostęp do zakwaterowania, edukacji i zatrudnienia.
- (5) Art. 12 dyrektywy 2001/55/WE stanowi, że państwa członkowskie muszą udzielić, na okres nieprzekraczający okresu tymczasowej ochrony, zezwolenia osobom korzystającym z tymczasowej ochrony na „podejmowanie działalności na własny rachunek lub pracy najemnej”, jak również na korzystanie z możliwości edukacyjnych dla osób dorosłych, kształcenie zawodowe i praktyczne zdobywanie umiejętności zawodowych.

⁽¹⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Europejska solidarność z uchodźcami i osobami uciekającymi z Ukrainy, COM(2022) 107 final.

⁽²⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Przyjmowanie osób uciekających przed wojną w Ukrainie: przygotowanie Europy do zaspokojenia potrzeb, COM(2022) 131 final.

⁽³⁾ Decyzja wykonawcza Rady (UE) 2022/382 z dnia 4 marca 2022 r. stwierdzająca istnienie masowego napływu wysiedleńców z Ukrainy w rozumieniu art. 5 dyrektywy 2001/55/WE i skutkująca wprowadzeniem tymczasowej ochrony (Dz.U. L 71 z 4.3.2022, s. 1).

⁽⁴⁾ Dyrektywa Rady 2001/55/WE z dnia 20 lipca 2001 r. w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców oraz środków wspierających równowagę wysiłków między państwami członkowskimi związanych z przyjęciem takich osób wraz z jego następstwami (Dz.U. L 212 z 7.8.2001, s. 12).

- (6) Prawo dostępu do rynku pracy jest kluczowym aspektem tymczasowej ochrony. Doświadczenie pokazuje, że obywatele państw trzecich, a w szczególności uchodźcy, często muszą podejmować pracę poniżej ich poziomu kwalifikacji ⁽⁵⁾. Utworzenie prostego i szybkiego mechanizmu uznawania w znacznym stopniu przyczynia się do zapewnienia, aby osoby korzystające z tymczasowej ochrony mogły pracować na stanowiskach wynikających z ich kwalifikacji. Ułatwia to ich integrację i prowadzi do lepszego wykorzystania ich umiejętności, z korzyścią zarówno dla tych osób, jak i społeczności je przyjmującej. Ponadto dzięki temu ludzie ci zdobywają odpowiednie doświadczenie i umiejętności w okresie tymczasowej ochrony, co wnosi wartość dodaną do ich kwalifikacji po powrocie do kraju pochodzenia.
- (7) W planie działania Komisji na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027 ⁽⁶⁾ uznano, że ułatwienie uznawania kwalifikacji zdobytych w państwach trzecich i zwiększenie ich porównywalności z kwalifikacjami unijnymi ma kluczowe znaczenie dla szybszej i bardziej sprawiedliwej integracji uchodźców i migrantów na rynku pracy. W komunikacie stwierdzono również, że wielu migrantów i uchodźców posiadających wykształcenie wyższe – w szczególności kobiety – ma zbyt wysokie kwalifikacje zawodowe w stosunku do wykonywanej przez nich pracy, co może prowadzić do deprecjacji ich umiejętności. W planie działania zachęca się państwa członkowskie do zapewnienia, aby procedury uznawania zagranicznych kwalifikacji były szybkie, sprawiedliwe, przejrzyste i przystępne cenowo.
- (8) Jeżeli państwo członkowskie zdecydowało się na uregulowanie określonego zawodu ⁽⁷⁾, osoby korzystające z tymczasowej ochrony będą musiały uzyskać uznanie swoich kwalifikacji zawodowych, aby móc wykonywać w tym zawodzie działalność regulowaną w charakterze pracownika najemnego lub na własny rachunek. W zależności od danego państwa członkowskiego może to dotyczyć różnych grup zawodów, takich jak pracownicy służby zdrowia, nauczyciele, prawnicy, pracownicy socjalni lub rzemieślnicy. Uznawanie kwalifikacji zawodowych obywateli państw trzecich odbywa się na szczeblu krajowym, z zastosowaniem prawa i procedur przyjmującego państwa członkowskiego, chyba że zastosowanie mają umowy międzynarodowe.
- (9) W przypadku zawodów nieregulowanych wymogi dotyczące zatrudnienia nie są regulowane przepisami prawa i mogą być różne: od bardzo specyficznych po bardzo ogólne. W przypadku tych zawodów nie istnieją żadne bariery regulacyjne uniemożliwiające zatrudnienie osoby, której kwalifikacje nie zostały uznane, ani nie istnieje jedna procedura uznawania kwalifikacji do celów podejmowania pracy w zawodach nieregulowanych ⁽⁸⁾.
- (10) Niektóre państwa członkowskie i regiony borykają się z niedoborami w wielu zawodach w ekosystemach przemysłowych ⁽⁹⁾, w tym w ramach kilku zawodów regulowanych. Uznawanie kwalifikacji zawodowych może pomóc uzupełnić te niedobory i nadać rynkowi pracy bardziej zrównoważony charakter.
- (11) Uznawanie kwalifikacji zawodowych powinno zostać uzupełnione ramami umożliwiającymi wykonywanie zawodów w praktyce, niwelowaniem barier biurokratycznych i udzielaniem porad tym, którzy ich potrzebują.
- (12) Dla osób uciekających przed wojną uznanie ich kwalifikacji nie będzie kwestią pierwszoplanową. Ważne jest jednak zapewnienie wskazówek i podstawowych informacji, tak aby ludzie dysponowali nimi w razie potrzeby. Oprócz informacji przekazywanych przez państwa członkowskie Komisja uruchomiła stronę internetową poświęconą solidarności UE z Ukrainą ⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ OECD (2019), Ready to Help?: Improving Resilience of Integration Systems for Refugees and other Vulnerable Migrants, OECD Publishing, Paryż, <https://doi.org/10.1787/9789264311312-en>.

⁽⁶⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata, 2021–2027 COM(2020) 758 final.

⁽⁷⁾ Zgodnie z art. 3 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2005/36/WE „zawód regulowany” oznacza: działalność zawodową lub zespół działalności zawodowych, których podjęcie, wykonywanie, lub jeden ze sposobów wykonywania wymaga, bezpośrednio bądź pośrednio, na mocy przepisów ustawowych, wykonawczych lub administracyjnych, posiadania specjalnych kwalifikacji zawodowych; w szczególności używanie tytułu zawodowego zastrzeżonego na mocy przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych dla osób posiadających odpowiednio kwalifikacje zawodowe stanowi sposób wykonywania działalności zawodowej.

⁽⁸⁾ <https://www.enic-naric.net/non-regulated-professions.aspx>

⁽⁹⁾ Odnotowano niedobory np. hydraulików, pielęgniarek i pielęgniarzy, spawaczy, inżynierów budownictwa, lekarzy medycyny ogólnej, murarzy, elektryków, księgowych i dekarzy. Zob. Europejski Urząd ds. Pracy (2021), Sprawozdanie na temat niedoborów i nadwyżek siły roboczej, listopad 2021, <https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2021-12/2021%20Labour%20shortages%20%20surpluses%20report.pdf>

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-solidarity-ukraine_pl.

- (13) Decyzja wykonawcza Rady (UE) 2022/382 stanowi, że państwa członkowskie muszą stosować tymczasową ochronę lub odpowiednią ochronę na mocy prawa krajowego nie tylko w odniesieniu do obywateli Ukrainy, lecz również w odniesieniu do obywateli państw spoza UE innych niż Ukraina, którzy mogą udowodnić, że legalnie przebywali w Ukrainie przed dniem 24 lutego 2022 r. na podstawie zezwolenia na pobyt stały. Komisja zachęca zatem państwa członkowskie do stosowania – w zakresie, w jakim jest to możliwe na mocy prawa krajowego – niniejszego zalecenia nie tylko do osób korzystających z tymczasowej ochrony, lecz również do osób, które uciekły przed rosyjską inwazją na Ukrainę i są objęte odpowiednią ochroną na mocy prawa krajowego zgodnie z tą decyzją.
- (14) Dyrektywa 2005/36/WE ⁽¹⁾ nie ma zastosowania do obywateli państw trzecich, w tym obywateli objętych tymczasową ochroną. Zawiera ona przepisy dotyczące uznawania kwalifikacji zdobytych w państwach trzecich przez obywateli UE. Dyrektywa ta zobowiązuje państwa członkowskie do nieuznawania żadnych kwalifikacji uzyskanych przez obywateli UE lub obywateli państw spoza UE, które odnoszą się do zawodów wymienionych w tytule III rozdział III, chyba że spełnione są minimalne warunki w zakresie kształcenia określone w tym rozdziale. Są to następujące zawody: lekarze, niektórzy lekarze specjaliści, pielęgniarki odpowiedzialne za opiekę ogólną, lekarze dentyści, lekarze weterynarii, położne, farmaceuci i architekci. W przypadku gdy osoby uciekające przed rosyjską agresją nie spełniają tych minimalnych wymogów w zakresie kształcenia, konieczne jest określenie środków umożliwiających uzyskanie koniecznych kompetencji lub rozwiązań umożliwiających właściwą i szybką integrację tych osób na rynku pracy.
- (15) Obecna sytuacja charakteryzuje się szybkim napływem bardzo dużej liczby osób, z których wiele może być dobrze wykwalifikowanych. Istniejące w państwach członkowskich od dawna systemy i procedury uznawania mogą być nieprzystosowane do jednoczesnego rozpatrywania tak wielu wniosków. W szczególności właściwe organy w przyjmujących państwach członkowskich mogą nie być w stanie ocenić każdej z tych osób indywidualnie i przeprowadzić odpowiedniej szczegółowej analizy.
- (16) Informacje na temat ukraińskich kwalifikacji, ukraińskiego systemu kwalifikacji i ukraińskich ram kwalifikacji mają kluczowe znaczenie dla umożliwienia państwom członkowskim szybkiego usprawnienia procedur i oceny wniosków o uznanie kwalifikacji.
- (17) Ukraina jest członkiem europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego utworzonego w ramach procesu bolońskiego. Proces boloński zapewnia spójność systemów szkolnictwa wyższego w całej Europie i zachęca do sprawiedliwego i przejrzystego uznawania kwalifikacji. Jednym z jego głównych celów jest wspieranie mobilności pracowników i studentów. Kraje uczestniczące w procesie bolońskim zgodziły się zapewnić wzajemne uznawanie kwalifikacji do celów akademickich. Przepisy dotyczące uznawania kwalifikacji uzyskanych w ramach kształcenia i szkolenia na poziomie wyższym zarówno do celów zawodowych, jak i do celów dalszego uczenia się zostały określone w Konwencji o uznaniu kwalifikacji związanych z uzyskaniem wyższego wykształcenia w Regionie Europejskim (lizbońskiej konwencji o uznawaniu kwalifikacji) ⁽²⁾, której stronami są wszystkie państwa członkowskie z wyjątkiem Grecji, a także Ukraina i inne państwa spoza UE.
- (18) Sieć ENIC-NARIC (europejska sieć ośrodków informacyjnych w regionie europejskim – sieć krajowych ośrodków ds. uznawalności akademickiej i informacji w Unii Europejskiej) opracowała projekt Erasmus+ Q-entry, bazę danych obejmującą państwa członkowskie i kraje spoza UE oraz zawierającą informacje na temat kwalifikacji uzyskanych po ukończeniu szkoły, które dają dostęp do szkolnictwa wyższego. Ta baza danych zawiera informacje na temat ukraińskich kwalifikacji i może być wykorzystywana w procedurze uznawania kwalifikacji osób korzystających z tymczasowej ochrony.
- (19) Państwa członkowskie mogą stanąć wobec problemu, że wnioskodawcy nie mogą przedstawić dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji. Osoby uciekające przed rosyjską inwazją na Ukrainę mogły zostać zmuszone do opuszczenia kraju bez oryginalnego dokumentu potwierdzającego ich kwalifikacje. Artykuł VII lizbońskiej konwencji o uznawaniu kwalifikacji zobowiązuje jej strony do podjęcia wszelkich racjonalnych i wykonalnych w danej sytuacji kroków – w ramach ich odpowiednich ram prawnych i zgodnie z nimi – w celu opracowania alternatywnych sposobów oceny kwalifikacji uchodźców w sytuacjach, w których brak jest dokumentów mogących stanowić dowód na posiadanie takich kwalifikacji. „Zalecenie w sprawie uznawania kwalifikacji uchodźców na mocy lizbońskiej konwencji o uznawaniu kwalifikacji oraz uzasadnienie” ⁽³⁾ zawiera dalsze wskazówki, w jaki sposób państwa członkowskie powinny postępować w tej sytuacji w celu właściwego wdrożenia art. VII konwencji.

⁽¹⁾ Dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 255 z 30.9.2005, s. 22).

⁽²⁾ <https://www.coe.int/en/web/higher-education-and-research/lisbon-recognition-convention>

⁽³⁾ <https://rm.coe.int/recommendation-on-recognition-of-qualifications-held-by-refugees-displ/16807688a8>

- (20) Ukraina od wielu lat jest jednym z krajów partnerskich Europejskiej Fundacji Kształcenia. Europejska Fundacja Kształcenia stworzyła centrum zasobów ⁽¹⁴⁾ wspierające uznawanie kwalifikacji, umiejętności i studiów na Ukrainie. Centrum zasobów będzie zawierać informacje i dokumenty, takie jak sprawozdania i oceny dotyczące ukraińskich kwalifikacji, informacje na temat ukraińskiego systemu i ram kwalifikacji oraz szerzej pojęte informacje na temat ukraińskiego systemu kształcenia i szkolenia. Będzie ono również zawierać badania i analizy rynku pracy, sprawozdania dotyczące projektów, wykaz punktów kontaktowych oraz linki do powiązanych stron internetowych, takich jak bazy danych dotyczące kwalifikacji. Będzie również dzielić się zasobami opracowanymi w ramach programu Erasmus+ przez krajowe ośrodki ds. uznawalności akademickiej i informacji (NARIC), takimi jak np. projekt Scand-D obejmujący ponad 300 ukraińskich dyplomów. Centrum zasobów będzie odsyłać do odpowiednich baz danych i informacji na temat ukraińskiego systemu szkolnictwa wyższego i jego kwalifikacji akademickich, dostępnych na stronie internetowej Twoja Europa ⁽¹⁵⁾ oraz na stronie internetowej sieci ENIC-NARIC ⁽¹⁶⁾.
- (21) Opracowane przez Komisję narzędzie eTranslation zostało dostosowane w celu dodania języka ukraińskiego jako jednego z dostępnych języków. Tłumaczenie z rosyjskiego jest również możliwe i przydatne, biorąc pod uwagę fakt, że wielu specjalistów z Ukrainy uzyskało dyplomy w języku rosyjskim. Narzędzie umożliwi rozpoznawanie tekstu na zdjęciach lub skanach dokumentów (optyczne rozpoznawanie znaków, OCR). Pozwoli to właściwym organom zaoszczędzić czas i przyspieszyć procedury.
- (22) Istnieje duże i wciąż rosnące zapotrzebowanie na pracowników służby zdrowia, aby zaspokoić najpilniejsze potrzeby osób uciekających przed rosyjską inwazją na Ukrainę. Wykwalifikowani specjaliści z różnych obszarów opieki zdrowotnej mogą przyczynić się do zaspokojenia tych potrzeb. Szczególny nacisk należy położyć na pediatrię i związane z nią specjalizacje medyczne ze względu na dużą liczbę dzieci wśród osób uciekających przed rosyjską inwazją na Ukrainę, a także na usługi w zakresie zdrowia psychicznego, ponieważ osoby uciekające przed wojną mogą cierpieć z powodu poważnych traum. Bariera językowa nie powinna być przeszkodą w jak najszybszym leczeniu tych osób w celu zminimalizowania szkód. Tam, gdzie bezpośrednia komunikacja ustna ma kluczowe znaczenie dla zbudowania zaufania i podjęcia skutecznego leczenia, niezbędne usługi mogłyby świadczyć specjaliści posługujący się językiem ukraińskim.
- (23) Podczas kryzysu związanego z COVID-19 Komisja opublikowała wytyczne dotyczące uznawania pracowników służby zdrowia posiadających kwalifikacje uzyskane poza UE/EFTA ⁽¹⁷⁾.
- (24) Biorąc pod uwagę liczbę dzieci, które uciekły z Ukrainy w czasie wojny, istnieje duże zapotrzebowanie na ukraińskojęzycznych nauczycieli, którzy mogą pomóc tym dzieciom w jak najszybszym powrocie do szkół i dającej stabilność rutyny. Eksperti podkreślili, że rutyna szkolna jest dla dzieci bardzo ważna, ponieważ może ona wspierać je emocjonalnie w trudnym i strasznym czasie ⁽¹⁸⁾. Kluczowe znaczenie ma zadbanie o to, by rządy i inne organy dysponowały zasobami i zdolnościami, dzięki którym będą mogły zapewnić ludności przemieszczającej się lokalnie dostęp do pełnej, sprawiedliwej i wysokiej jakości edukacji. Dotyczy to wszystkich poziomów – wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi, kształcenia podstawowego, średniego, zawodowego i wyższego. Władze powinny dążyć do jak najefektywniejszego rozlokowania nauczycieli i innych pracowników sektora oświaty wśród przemieszczających się, aby zrealizować ten cel oraz aby podnosić poziom świadomości międzykulturowej w ramach systemu edukacji państwa przyjmującego ⁽¹⁹⁾. W przypadku gdy nie ma możliwości nauczania w klasie, można zbadać możliwość nauczania na odległość. Europejska platforma internetowa dla szkół *School Education Gateway* w ramach Erasmus+ zapewnia dostęp do materiałów pomocniczych, wytycznych i zasobów edukacyjnych dla nauczycieli i innych pracowników, również w języku ukraińskim.
- (25) Decyzją Komisji z dnia 19 marca 2007 r. powołano grupę koordynatorów ds. uznawania kwalifikacji zawodowych ⁽²⁰⁾, m.in. w celu ustanowienia współpracy między organami państw członkowskich a Komisją w kwestiach związanych z uznawaniem kwalifikacji zawodowych. Państwa członkowskie mogły już opracować szeroko zakrojone systemy oceny i uznawania kwalifikacji spoza UE. Grupa ta może służyć Komisji i państwu członkowskiemu

⁽¹⁴⁾ <https://www.etf.europa.eu/en/education-and-work-information-ukrainians-and-eu-countries/education-and-work-eu-support-ukraine>

⁽¹⁵⁾ https://europa.eu/youreurope/citizens/work/professional-qualifications/index_pl.htm

⁽¹⁶⁾ <https://www.enic-naric.net/ukraine.aspx?srcval=ukraine>

⁽¹⁷⁾ Komunikat Komisji – Wytyczne dotyczące swobodnego przepływu pracowników służby zdrowia i minimalnej harmonizacji kształcenia w związku ze środkami nadzwyczajnymi dotyczącymi COVID-19 – zalecenia dotyczące dyrektywy 2005/36/WE (Dz.U. C 156 z 8.5.2020, s. 1).

⁽¹⁸⁾ UNHCR (2011), Edukacja uchodźców: przegląd globalny, <https://www.unhcr.org/4fe317589.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Godne życie: przejście od uzależnienia od pomocy do samodzielności. Przymusowe wysiedlenie a rozwój, COM(2016) 234 final.

⁽²⁰⁾ Decyzja Komisji z dnia 19 marca 2007 r. ustanawiająca grupę koordynatorów ds. uznawania kwalifikacji zawodowych (Dz.U. L 79 z 20.3.2007, s. 38).

jako forum do prowadzenia stałego dialogu w celu monitorowania skutecznego wdrażania niniejszego zalecenia. Zaangażowanie przedstawicieli osób uciekających przed rosyjską agresją, właściwych organów ukraińskich i społeczeństwa obywatelskiego ma podstawowe znaczenie dla skutecznego wdrożenia tych zaleceń.

- (26) Komisja może zapewnić państwom członkowskim na ich wniosek dostęp do dostosowanej do potrzeb wiedzy fachowej w celu wdrożenia tych zaleceń w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

ORGANIZACJA UZNAWANIA KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z TYMCZASOWEJ OCHRONY

1. Komisja zachęca państwa członkowskie do zapewnienia specjalistom korzystającym z tymczasowej ochrony na mocy dyrektywy 2001/55/WE dostępu do miejsc pracy odpowiadających ich poziomowi kwalifikacji poprzez korzystanie ze skutecznego, szybkiego i dobrze funkcjonującego systemu uznawania kwalifikacji zawodowych. W tym kontekście państwa członkowskie powinny podjąć działania w celu oszacowania oczekiwanej liczby przybywających specjalistów, aby zapewnić wystarczające zasoby do rozpatrywania wniosków o uznanie kwalifikacji.
2. Komisja zaleca państwom członkowskim szybkie wydawanie decyzji w sprawie uznania kwalifikacji przybywającym specjalistom korzystającym z tymczasowej ochrony. Jeżeli istnieją znaczne różnice między wykształceniem odebranym w kraju pochodzenia specjalisty a wykształceniem wymaganym do wykonywania tej samej działalności w przyjmującym państwie członkowskim, państwa członkowskie powinny podjąć decyzję o wprowadzeniu wszelkich środków wyrównawczych jak najszybciej i zachęca się je do zrobienia tego nie później niż miesiąc po złożeniu przez wnioskodawcę wniosku o uznanie.
3. Komisja zaleca państwom członkowskim ograniczenie do minimum formalności związanych z uznawaniem kwalifikacji zawodowych. W tym celu zachęca się państwa członkowskie do:
 - skrócenia tego procesu poprzez wprowadzenie przyspieszonych procedur rozpatrywania wniosków składanych przez specjalistów korzystających z tymczasowej ochrony,
 - zapewnienia, aby wymagane były jedynie istotne dokumenty,
 - akceptowania innych form dowodów niż oryginalne dokumenty (np. kopie cyfrowe),
 - odstąpienia od pewnych wymogów, np. niewymaganie poświadczzonego tłumaczenia,
 - obniżenia lub wyeliminowania kosztów, takich jak opłaty za złożenie wniosku, w miarę możliwości.

W przypadku wątpliwości co do autentyczności kwalifikacji weryfikacja powinna być szybka i skuteczna. W tym celu można wykorzystać narzędzia cyfrowe, takie jak FRAUDOC – Guidelines on Diploma Mills and Document Fraud for Credential Evaluators (Wytyczne w sprawie fabryk dyplomów i oszustw związanych z dokumentami dla oceniających poświadczenia) ⁽²¹⁾.
4. Komisja zachęca państwa członkowskie do stosowania elastycznego podejścia w odniesieniu do przyjeżdżających specjalistów korzystających z tymczasowej ochrony, aby umożliwić rozpatrywanie dużej liczby spraw w krótkim czasie z pozytywnym wynikiem. W szczególności państwa członkowskie powinny rozważyć sprawdzanie kwalifikacji specjalistów tylko wtedy, gdy jest to niezbędne, oraz powinny wyeliminować wszelkie ograniczenia i wymogi, które nie są absolutnie konieczne. Komisja przypomina przyjmującym państwom członkowskim, że mogą one sprawdzać kwalifikacje specjalistów, w odniesieniu do których nie istnieją zharmonizowane minimalne wymogi w zakresie kształcenia, ale nie muszą tego robić.
5. Komisja zachęca państwa członkowskie do określenia sytuacji, w których dogłębna ocena wniosków o uznanie kwalifikacji nie jest konieczna, zwłaszcza w przypadkach, gdy państwo członkowskie dokonało uprzednio oceny kwalifikacji w odniesieniu do danego zawodu i nie ma poważnych wątpliwości co do ich równoważności z porównywalnymi kwalifikacjami w przyjmującym państwie członkowskim. Jeżeli wynik takiej wcześniejszej oceny był pozytywny, szczegółowa ocena nie powinna być konieczna.
6. Komisja wzywa państwa członkowskie do zapewnienia szybkiej i skutecznej procedury uznawania kwalifikacji, nawet jeżeli konieczna jest dogłębna ocena kwalifikacji. W takich przypadkach do celów oceny przyjmującego państwa członkowskiego można byłoby zastosować podejście zbliżone do zastosowanego w ramach ogólnego systemu uznawania kwalifikacji na mocy dyrektywy 2005/36/WE.

⁽²¹⁾ <http://www.cimea.it/it/progetti-in-evidenza/fraudoc/fraudoc-project.aspx>

UŁATWIANIE UZNAWANIA KWALIFIKACJI AKADEMICKICH OSOBOM KORZYSTAJĄCYM Z OCHRONY TYMCZASOWEJ

7. Komisja zaleca państwom członkowskim promowanie szybkich, elastycznych i skutecznych procedur uznawania kwalifikacji akademickich przez odpowiedzialne instytucje.
8. Komisja zaleca państwom członkowskim automatyczne uznawanie ukraińskich kwalifikacji uzyskanych w ramach szkolnictwa wyższego, które spełniają wszystkie wymogi procesu bolońskiego.
9. Komisja zaleca państwom członkowskim dalsze wspieranie krajowych ośrodków ds. uznawalności akademickiej i informacji (NARIC), aby dysponowały one zasobami i zdolnościami niezbędnymi do rozpatrywania większej liczby wniosków o uznanie kwalifikacji oraz aby mogły one udzielać wsparcia i wskazówek osobom oceniającym kwalifikacje i organizować dla nich szkolenia.
10. Komisja zaleca, aby w miarę możliwości i zgodnie z przepisami krajowymi, decyzja o uznaniu podjęta w jednym państwie członkowskim była akceptowana w innych państwach członkowskich.

PRZEKAZYWANIE INFORMACJI I KORZYSTANIE Z NARZĘDZI ELEKTRONICZNYCH

11. Komisja zaleca państwom członkowskim dostarczanie służbom pierwszego kontaktu odpowiednich i prostych informacji w języku ukraińskim na temat procedur uznawania kwalifikacji na ich terytorium. Informacje te powinny być również dostępne w formie cyfrowej i dostosowane do potrzeb i sytuacji osób przybywających z Ukrainy, a w szczególności objaśniać różnice między Ukrainą a państwem przyjmującym.
12. Komisja zachęca państwa członkowskie do korzystania z narzędzia eTranslation⁽²²⁾ jako środka służącego przyspieszeniu procedur uznawania. W miarę możliwości tłumaczenie maszynowe powinno być uznawane za wystarczające.
13. Komisja zachęca państwa członkowskie do zachowania przejrzystości między nimi nawzajem i Komisją oraz do dzielenia się wszystkimi informacjami na temat ukraińskich kwalifikacji i ukraińskiego systemu kształcenia. Na wniosek Komisji Europejska Fundacja Kształcenia stworzyła centrum zasobów na temat ukraińskich kwalifikacji, w ramach którego można wymieniać się tymi informacjami.

POSTĘPOWANIE Z NIEKOMPLETNYMI DOKUMENTAMI POTWIERDZAJĄCYMI KWALIFIKACJE

14. Komisja zachęca państwa członkowskie, w przypadku braku dokumentów potwierdzających posiadanie kwalifikacji, do sprawdzenia w pierwszej kolejności, czy można uzyskać wiarygodne potwierdzenie posiadanych kwalifikacji od władz ukraińskich. Aby ułatwić ten proces, Komisja będzie współpracować z państwami członkowskimi, z władzami Ukrainy i instytucjami poświadczającymi kwalifikacje, aby uzyskać potwierdzenie brakującej dokumentacji dotyczącej kwalifikacji, i zbada, czy europejskie poświadczenia cyfrowe w dziedzinie uczenia się⁽²³⁾ można wykorzystać do ponownego wydania w formie cyfrowej dokumentacji potwierdzającej uzyskanie kwalifikacji.
15. Komisja przypomina państwom członkowskim, że jeżeli żadne inne rozwiązanie nie jest możliwe, europejski paszport kwalifikacji dla uchodźców⁽²⁴⁾ opracowany przez Radę Europy wraz z partnerami przewiduje ocenę kwalifikacji pomaturalnych w oparciu o dostępną dokumentację i ustrukturyzowaną rozmowę. Chociaż sam paszport kwalifikacji nie stanowi formalnego aktu uznania, pomaga on ocenić kwalifikacje, jakie może posiadać uchodźca, i może być również stosowany w odniesieniu do osób korzystających z tymczasowej ochrony. Można również zbadać inne narzędzia, takie jak paszport kwalifikacji opracowany przez UNESCO⁽²⁵⁾ i podobne systemy opracowane w ramach programu Erasmus+ (np. zestaw narzędzi REACT – Uchodźcy i uznawanie kwalifikacji)⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/info/resources-partners/machine-translation-public-administrations-ettranslation_pl

⁽²³⁾ <https://europa.eu/europass/en/europass-digital-credentials>. Europejskie poświadczenia cyfrowe w dziedzinie uczenia się są wyposażone w pieczęć elektroniczną i dlatego wchodzą w zakres art. 35 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylającego dyrektywę 1999/93/WE (Dz.U. L 257 z 28.8.2014, s. 73). W związku z tym powinny być uznawane za dowód kwalifikacji.

⁽²⁴⁾ <https://www.coe.int/en/web/education/recognition-of-refugees-qualifications>

⁽²⁵⁾ <https://en.unesco.org/themes/education-emergencies/qualifications-passport>

⁽²⁶⁾ https://www.nokut.no/globalassets/nokut/artikkelbibliotek/utenlandsk_utdanning/veiledere/toolkit_for_recognition_of_refugees_qualifications.pdf. Zob. również projekt REACT (zestaw narzędzi REACT – Uchodźcy i uznawanie kwalifikacji | Nokut)

SZCZEGÓLNE WYMOGI DOTYCZĄCE NIEKTÓRYCH ZAWODÓW

16. Komisja zachęca państwa członkowskie do zbadania, w jaki sposób osoby korzystające z tymczasowej ochrony mogą zostać zatrudnione w ramach usług opieki zdrowotnej, w tym poprzez:
 - określenie dobrych praktyk, w ramach których obywatele państw trzecich mogą uczestniczyć w przyspieszonych programach dotyczących zawodów związanych z opieką zdrowotną w celu ułatwienia wykonywania tych zawodów,
 - dokonanie oceny możliwości stworzenia eksterytorialnych placówek opieki zdrowotnej, w których pracownicy służby zdrowia korzystający z tymczasowej ochrony mogliby leczyć osoby wysiedlone z Ukrainy (np. ukraińskie szpitale polowe prowadzone na terytorium państwa członkowskiego),
 - dokonanie oceny ukraińskich programów szkoleń dla pracowników służby zdrowia oraz, w miarę możliwości, opracowanie krótkoterminowych programów podnoszenia kwalifikacji w celu spełnienia minimalnych wymogów w zakresie kształcenia przewidzianych dla niektórych zawodów.
17. W przypadku specjalistów o kwalifikacjach niespełniających minimalnych wymogów w zakresie kształcenia określonych w dyrektywie 2005/36/WE Komisja zachęca państwa członkowskie do stosowania takiego samego podejścia jak w wytycznych dotyczących kryzysu związanego z COVID-19 w odniesieniu do uznawania pracowników służby zdrowia posiadających kwalifikacje uzyskane poza UE/EFTA. Państwa członkowskie mogą nadal zezwalać osobom korzystającym z tymczasowej ochrony na wykonywanie pewnych czynności przy innym statusie niż pełnoprawny członek zawodu. Na przykład wykwalifikowana pielęgniarka z państwa trzeciego, której wykształcenie nie spełnia minimalnych wymogów w zakresie kształcenia, może mieć zezwolenie na pracę w charakterze pracownika pomocniczego personelu medycznego.
18. Komisja zwraca się do państw członkowskich o zbadanie różnych sposobów zapewnienia szybkiego dostępu do odpowiedniego sektora działalności nauczycielom i innym pracownikom sektora edukacji, np. poprzez:
 - zatrudnianie osób korzystających z tymczasowej ochrony, które uzyskały kwalifikacje zawodowe nauczyciela na Ukrainie, w szkołach, w których umieszczono dzieci uciekające przed rosyjską inwazją na Ukrainę,
 - zapewnienie szkoleń językowych dla pracowników dydaktycznych,
 - przydzielanie ukraińskich nauczycieli do szkół, które przyjęły dodatkowych uczniów i mają niedobór nauczycieli,
 - zmianę umów z nauczycielami posiadającymi kwalifikacje zawodowe nabyte w Ukrainie, którzy zostali tymczasowo zatrudnieni jako asystenci nauczycieli w krajach przyjmujących, na umowy o pracę dla wykwalifikowanych nauczycieli zaraz po uznaniu ich kwalifikacji zawodowych,
 - wspieranie studentów kierunków pedagogicznych korzystających z tymczasowej ochrony w dostępie do kształcenia i szkolenia nauczycieli w krajach przyjmujących.
19. Komisja zachęca państwa członkowskie do ułatwiania rekrutacji kadry dydaktycznej korzystającej z tymczasowej ochrony do pracy w strukturach zapewniających formalną wczesną edukację i opiekę nad dzieckiem, takich jak żłobki i przedszkola, oraz w nieformalnych strukturach, takich jak ośrodki zabaw, z uwzględnieniem różnorodności tych zawodów w całej Europie.
20. Komisja podkreśla, że środki ułatwiające rekrutację pracowników sektora edukacji i nauczycieli korzystających z tymczasowej ochrony powinny uwzględniać przepisy krajowe dotyczące ochrony dzieci i młodzieży.

UŁATWIANIE WYKONYWANIA ZAWODÓW REGULOWANYCH

21. Komisja zachęca państwa członkowskie do zapewnienia specjalistom możliwości wykonywania zawodu w celu uzyskania dostępu do rynku pracy po uzyskaniu uznania ich kwalifikacji zawodowych, bez zbędnych barier administracyjnych i przy wsparciu, jakiego potrzebują.
22. Komisja zaleca, aby państwa członkowskie nie wprowadzały ani nie utrzymywały wymogu, zgodnie z którym przedsiębiorstwa muszą udowodnić, że nie były w stanie zatrudnić obywatela UE, zanim zatrudnią osobę korzystającą z tymczasowej ochrony.

23. Komisja zaleca, aby państwa członkowskie zapewniły ocenę i uwzględnienie wszystkich odpowiednich umiejętności i kompetencji zawodowych osób korzystających z tymczasowej ochrony, niezależnie od tego, czy zostały one nabyte w ramach edukacji formalnej czy uczenia się nieformalnego i pozaformalnego. Komisja zachęca państwa członkowskie do wspierania osób w rejestrowaniu ich umiejętności i kwalifikacji, w tym poprzez zapewnianie indywidualnego wsparcia. Aby ułatwić gromadzenie informacji na ten temat oraz ocenę umiejętności i kompetencji, można wykorzystać Europass ⁽²⁷⁾ i unijne narzędzie do tworzenia profilu umiejętności obywateli państw trzecich ⁽²⁸⁾.
24. Komisja zaleca, aby państwa członkowskie wprowadziły środki ułatwiające wykonywanie zawodów osobom korzystającym z tymczasowej ochrony, które nie znają lub w ograniczonym zakresie znają język kraju przyjmującego, takie jak kursy językowe lub ustalenia dotyczące wykonywania zawodu pod nadzorem lub w sytuacji, w której znajomość języka kraju przyjmującego nie jest potrzebna.

DZIAŁANIA NASTĘPCZE W ZWIĄZKU Z PROPONOWANYMI ŚRODKAMI

25. Komisja zachęca państwa członkowskie do ścisłej współpracy z władzami ukraińskimi, przedstawicielami ukraińskiego społeczeństwa obywatelskiego, w tym z diasporą ukraińską, oraz z Komisją w celu wspierania praktycznych rozwiązań w zakresie uznawania kwalifikacji i sprawnej integracji osób korzystających z tymczasowej ochrony na rynku pracy.
26. Komisja zainicjuje i będzie koordynować specjalne spotkania w ramach grupy koordynatorów ds. uznawania kwalifikacji zawodowych. Grupa ta będzie regularnie spotykać się w celu omówienia i wymiany praktyk krajowych w tym zakresie. Komisja zaprosi na te spotkania przedstawicieli odpowiednich władz ukraińskich. Dyskusje i partnerskie uczenie się będą również inicjowane w innych odpowiednich strukturach, takich jak grupy robocze ds. ram europejskiego obszaru edukacji oraz sieć ośrodków informacyjnych ds. uznawalności akademickiej i informacji (ENIC-NARIC).
27. Komisja zwraca się do państw członkowskich o dzielenie się wiedzą fachową podczas specjalnych spotkań *ad hoc* w celu przyspieszenia tego procesu i uniknięcia powielania działań. Na tym etapie kluczowe znaczenie mają: współpraca, najlepsze praktyki i szeroko zakrojona wymiana informacji.

Sporządzono w Brukseli dnia 5 kwietnia 2022 r.

W imieniu Komisji
Thierry BRETON
Członek Komisji

⁽²⁷⁾ <https://europa.eu/europass>

⁽²⁸⁾ <https://ec.europa.eu/migrantskills/>